

قانون مجازات اسلامی در نظم نکته ها

(به انضمام قانون جرایم رایانه ای مصوب ۱۳۸۸)

تألیف:

یوسف نیازی

(دانشجوی دکتری و مدرس دانشگاه)

یحیی پیری

(عضو بنیاد نخبگان دانشجویی)

انتشارات قانون یار

۱۳۹۴

فهرست مطالب

- کتاب اول- کلیات ((مواد ۱ الی ۲۱۶ قانون مجازات اسلامی))..... ۹
- کتاب دوم- حدود ((مواد ۲۱۷ الی ۲۸۸ قانون مجازات اسلامی))..... ۹۵
- کتاب سوم- قصاص ((مواد ۲۸۹ الی ۴۴۷ قانون مجازات اسلامی))..... ۱۱۵
- کتاب چهارم- دیات ((مواد ۴۴۸ الی ۷۲۸ قانون مجازات اسلامی))..... ۱۵۹
- کتاب پنجم- تعزیرات و مجازات های بازدارنده ((مواد ۴۹۸ الی ۷۲۹ تعزیرات))..... ۲۱۹
- قانون جرائم رایانه ای ((مواد ۱ الی ۵۶ قانون جرائم رایانه ای))..... ۳۲۵

کتاب اول - کلیات

((مواد ۱ الی ۲۱۶ قانون مجازات اسلامی))

بخش اول - مواد عمومی

فصل اول - تعاریف

ماده ۱- قانون مجازات اسلامی مشتمل بر جرائم و مجازات‌های حدود، قصاص، دیات و تعزیرات، اقدامات تأمینی و تربیتی، شرایط و موانع مسئولیت کیفری و قواعد حاکم بر آنها است.

نکته ۱- مقررات موضوعه مربوط به نهاد حقوقی اقدامات تأمینی و تربیتی طبق قانون مجازات اسلامی سال ۱۳۹۲ به صراحت نسخ شده است.

(آزمون سراسری ۱۳۹۳)

نکته ۲- قاضی در صدور احکام کیفری نمی تواند به عرف استناد کند.

(آزمون وکالت ۱۳۸۴ و آزمون سراسری ۱۳۸۳)

نکته ۳ - کتاب پنجم قانون مجازات اسلامی (تعزیرات و مجازات‌های بازدارنده) در سال ۱۳۷۵ تصویب شده است.

(آزمون وکالت ۱۳۸۱)

نکته ۴ - در سال ۱۳۷۷ قانون نحوه اجرای محکومیت‌های مالی به تصویب قانونگذار ایران رسیده است.

(آزمون ارشد آزاد ۱۳۸۸)

نکته ۵- آرای دیوان عالی کشور در مقام وحدت رویه قضایی از نوع منابع اصلی حقوق جزا است.

(آزمون وکالت ۱۳۷۲)

نکته ۶ - موضوع طبقه بندی و تفکیک هر یک از عناصر جرایم گوناگون خارج از محدوده مطالعات حقوق جزای عمومی است.

(آزمون سراسری ۱۳۸۹)

نکته ۷ - با توجه به ماده ۱ قانون مجازات اسلامی مصوب سال ۱۳۹۲ این قانون مشتمل بر مجازات های بازدارنده نمی باشد .

نکته ۸ - سیاست جنایی : یعنی مجموعه تدابیر و شیوه های پیشگیری به منظور اصلاح و تربیت مجرمان .

(آزمون آزاد ۱۳۸۰)

نکته ۹ - گستره قانون مجازات اسلامی در برگیرنده انواع جرایم و مجازات ها و اقدامات تامینی و تربیتی و شرایط و موانع مسئولیت کیفری می باشد .

(آزمون مشاوران ۱۳۸۴)

ماده ۲- هر رفتاری اعم از فعل یا ترک فعل که در قانون برای آن مجازات تعیین شده است جرم محسوب می شود.

نکته ۱ - با توجه به اصول حقوق کیفری در خصوص رابطه ی میان «انگیزه» و «قصد مجرمانه» انگیزه از قصد مجرمانه جدا است و به طور کلی از ارکان عنصر معنوی جرم به شمار نمی رود .

(آزمون سراسری ۱۳۹۳)

نکته ۲ - این ماده مهم در مقام تعریف جرم بر آمده و جرم را تعریف کرده است .

نکته ۳ - اصل تفسیر مضیق قوانین جزایی مربوط به اصل قانونی بودن جرم و مجازات ها است .

(آزمون آزاد ۱۳۹۱)

نکته ۴ - از نتایج اصل قانونی بودن جرم و مجازات می توان به تفسیر مضیق قانون کیفری و اصل عطف بما سبق نشدن قوانین کیفری اشاره کرد .

(آزمون قضاوت ۱۳۹۰)

نکته ۵ - اصل «قبح عقاب بلا بیان» در مقام بیان اصل قانونی بودن جرایم و مجازات ها است و باید گفت این قاعده از مبانی اصل قانونی بودن جرم و مجازات ها در نظام جزایی اسلام است .

(آزمون آزاد ۱۳۹۰)

نکته ۶ - در مذهب شیعه «قیاس» به عنوان یکی از منابع استنباط احکام ، اگر منصوص العه باشد قابل پذیرش است .

(آزمون سراسری ۱۳۸۴)

نکته ۷ - اگر قانون عملی را جرم نداند؛ قاضی باید حکم برائت متهم را صادر کند . (آزمون قضاوت ۱۳۷۷)
نکته ۸ - از لحاظ منابع قانونی در امور جزایی ، وقتی شخص از اقلیت های مذهبی با خانمی که برادر زاده اش بوده ازدواج کرده باشد روابط زناشویی ناشی از این ازدواج به علت آزادی قانونی اقلیت ها در احوال شخصیه جرم نیست . (آزمون سراسری ۱۳۷۵)
نکته ۹ - انتشار قوانین به منظور اجرای قاعده ی قبح عقاب بلا بیان می باشد . (آزمون وکالت ۱۳۸۱)
نکته ۱۰ - قاعده ی «درء» به مبحث تفسیر مضیق قوانین کیفری نزدیک تر است . (آزمون سراسری ۱۳۸۷)
نکته ۱۱ - مبنای قاعده ی تفسیر محدود قوانین جزایی اصل قانونی بودن جرم و مجازات است . (آزمون سراسری ۱۳۸۰)
نکته ۱۲ - در حال حاضر در حقوق ایران قاعده ی تفسیر مضیق در مسایل جزایی مبتنی بر اصول حقوقی مسلم است . (آزمون وکالت ۱۳۸۵)
نکته ۱۳ - مراحل تفسیر قوانین کیفری به ترتیب عبارتند از : احراز نظر مقنن ، تفسیر منطوقی ، تفسیر به نفع متهم . (آزمون سراسری ۱۳۸۲)
نکته ۱۴ - تفسیری که حاکی از کشف منظور ، مقصود و نیت واقعی مقنن باشد . تفسیر منطقی یا توضیحی است . (آزمون سراسری ۱۳۸۶)
نکته ۱۵ - حاکمیت اصل برائت در حال شک بیانگر اصل تفسیر به نفع متهم است . (آزمون سراسری ۱۳۸۳)
نکته ۱۶ - تیره در حال شک از نتایج ، تفسیر مضیق قوانین جزایی است . (آزمون آزاد ۱۳۷۴)

نکته ۱۷ - از لحاظ عنصر مادی ، به عمل کسی که به قصد سرقت به دفعات متعدد ، گندم داخل انبار دیگری را خارج می کند جرم استمرار یافته گفته می شود .

(آزمون وکالت ۱۳۸۱)

نکته ۱۸ - فرق اساسی جرایم مطلق و مقید اینست که «حصول نتیجه» در جرایم مقید بر خلاف جرایم مطلق شرط تحقق جرم است .

(آزمون سراسری ۱۳۷۹)

نکته ۱۹ - با توجه به معیارهای حقوق جنایی اراده آگاهانه ی عمل در ارتکاب عمل مجرمانه ، در تعریف سوء نیت عام آمده است .

(آزمون قضاوت ۱۳۹۱)

نکته ۲۰ - جرایم قراردادی ، جرایمی هستند که مصالح و ضرورت های اجتماعی قانون گذار را به جرم شناختن آنها وادار کرده است .

(آزمون قضاوت ۱۳۷۷)

نکته ۲۱ - تقسیمات جرایم به عمدی و غیر عمدی بر مبنای رکن معنوی جرایم انجام می شود .

(آزمون قضاوت ۱۳۷۹)

نکته ۲۲ - تقسیم جرایم به مستمر و آنی بر مبنای رکن مادی جرایم انجام می شود .

(آزمون قضاوت ۱۳۷۹)

نکته ۲۳ - در جرم کلاهبرداری سوء نیت عام و سوء نیت خاص به ترتیب عبارتند از :

الف) عمد در توسل به وسایل متقلبانه

ب) قصد بردن مال دیگری

(آزمون قضاوت ۱۳۷۷)

نکته ۲۴ - رکن ماده ی جرم کلاهبرداری مشتمل است بر :

الف) توسل به وسایل متقلبانه

ب) فریب دادن صاحب مال

ج) تحصیل و به دست آوردن سند و مال دیگری

(آزمون قضاوت ۱۳۷۷)

فصل دوم - قلمرو اجرای قوانین جزائی در مکان

ماده ۳- قوانین جزائی ایران درباره کلیه اشخاصی که در قلمرو حاکمیت زمینی، دریایی و هوایی جمهوری اسلامی ایران مرتکب جرم شوند اعمال میشود مگر آنکه به موجب قانون ترتیب دیگری مقرر شده باشد.

ماده ۴- هر گاه قسمتی از جرم یا نتیجه آن در قلمرو حاکمیت ایران واقع شود در حکم جرم واقع شده در جمهوری اسلامی ایران است.

ماده ۵- هر شخص ایرانی یا غیرایرانی که در خارج از قلمرو حاکمیت ایران مرتکب یکی از جرائم زیر یا جرائم مقرر در قوانین خاص گردد، طبق قوانین جمهوری اسلامی ایران محاکمه و مجازات میشود و هرگاه رسیدگی به این جرائم در خارج از ایران به صدور حکم محکومیت و اجرای آن منتهی شود، دادگاه ایران در تعیین مجازاتهای تعزیری، میزان محکومیت اجراء شده را محاسبه میکند:

الف- اقدام علیه نظام، امنیت داخلی یا خارجی، تمامیت ارضی یا استقلال جمهوری اسلامی ایران

ب- جعل مهر، امضاء، حکم، فرمان یا دست خط مقام رهبری یا استفاده از آن

پ- جعل مهر، امضاء، حکم، فرمان یا دستخط رسمی رئیس جمهور، رئیس قوه قضائیه، رئیس نمایندگان مجلس شورای اسلامی، رئیس مجلس خبرگان، رئیس دیوانعالی کشور، دادستان کل کشور، اعضای شورای نگهبان، رئیس و اعضای مجمع تشخیص مصلحت نظام، وزرا یا معاونان رئیس جمهور یا استفاده از آنها

ت- جعل آراء مراجع قضائی یا اجرائیه های صادره از این مراجع یا سایر مراجع قانونی و یا استفاده از آنها

ث- جعل اسکناس رایج یا اسناد تعهدآور بانکی ایران و همچنین جعل اسناد خزانه و اوراق مشارکت صادرشده یا تضمین شده از طرف دولت یا تهیه یا ترویج سکه قلب در مورد مسکوکات رایج داخل.

ماده ۶- به جرائم مستخدمان دولت اعم از ایرانی یا غیرایرانی که در رابطه با شغل و وظیفه خود در خارج از قلمرو حاکمیت ایران مرتکب شده اند و به جرائم مأموران سیاسی و کنسولی و دیگر

وابستگان دولت ایران که از مصونیت سیاسی برخوردارند طبق قوانین جمهوری اسلامی ایران رسیدگی میشود.

ماده ۷- علاوه بر موارد مذکور در مواد فوق هر یک از اتباع ایران در خارج از کشور مرتکب جرمی شود، در صورتی که در ایران یافت و یا به ایران اعاده گردد، طبق قوانین جمهوری اسلامی ایران محاکمه و مجازات میشود مشروط بر اینکه:

الف- رفتار ارتكابی به موجب قانون جمهوری اسلامی ایران جرم باشد.

ب- در صورتی که جرم ارتكابی از جرائم موجب تعزیر باشد، متهم در محل وقوع جرم محاکمه و تبرئه نشده یا در صورت محکومیت، مجازات کلاً یا بعضاً درباره او اجراء نشده باشد.

پ- طبق قوانین ایران موجبی برای منع یا موقوفی تعقیب یا موقوفی اجرای مجازات یا سقوط آن نباشد.

نکته ۱- چنانچه یکی از اتباع ایرانی که در خارج از قلمرو حاکمیت جمهوری اسلامی ایران مرتکب جرمی شده است در ایران دستگیر شود، در دادگاهی که در حوزه آن دستگیر شده است محاکمه می شود.

(آزمون دکتری ۱۳۹۲)

ماده ۸- هرگاه شخص غیرایرانی در خارج از ایران علیه شخصی ایرانی یا علیه کشور ایران مرتکب جرمی به جز جرائم مذکور در مواد قبل شود و در ایران یافت و یا به ایران اعاده گردد، طبق قوانین جزائی جمهوری اسلامی ایران به جرم او رسیدگی میشود، مشروط بر اینکه:

الف- متهم در جرائم موجب تعزیر در محل وقوع جرم، محاکمه و تبرئه نشده یا در صورت محکومیت، مجازات کلاً یا بعضاً درباره او اجراء نشده باشد.

ب- رفتار ارتكابی در جرائم موجب تعزیر به موجب قانون جمهوری اسلامی ایران و قانون محل وقوع، جرم باشد.

ماده ۹- مرتکب جرائمی که به موجب قانون خاص یا عهدنامه‌ها و مقررات بین‌المللی در هر کشوری یافت شود در همان کشور محاکمه می‌شود، اگر در ایران یافت شود طبق قوانین جزائی جمهوری اسلامی ایران محاکمه و مجازات می‌گردد.

<p>نکته ۱- اگر مامور سیاسی بیگانه در ایران مرتکب جرم شود ، به دلیل مصونیت سیاسی از تعقیب و مجازات معاف است .</p> <p>(آزمون آزاد ۱۳۸۷)</p>
<p>نکته ۲- تعقیب و محاکمه ی یک تبعه خارجی جاعل اسکناس رایج ایران در خارج از قلمرو حاکمیت ایران با اصل صلاحیت واقعی ، توجیه پذیر است .</p> <p>(آزمون سراسری ۱۳۸۰)</p>
<p>نکته ۳- اتباع بیگانه در خدمت دولت جمهوری اسلامی ایران که در خارج از ایران مرتکب جرم شوند ، طبق قوانین جزایی جمهوری اسلامی ایران محاکمه و مجازات می شوند .</p> <p>(آزمون سراسری ۱۳۷۲)</p>
<p>نکته ۴- کسی با شلیک گلوله از داخل خاک ایران ، شخصی را در خاک ترکیه به قتل برساند ، این عمل در حکم جرم واقع شده در ایران است و شخص خاطی طبق قوانین ایران محاکمه و مجازات می شود .</p> <p>(آزمون قضاوت ۱۳۷۶)</p>
<p>نکته ۵- با توجه با قانون مجازات اسلامی ، اگر بیگانه ای در خارج ایران مرتکب جعل نوشته ی غیر رسمی رئیس جمهور شود و در ایران یافت شود ، مجازات نخواهد شد .</p> <p>(آزمون سراسری ۱۳۹۱)</p>
<p>نکته ۶- در مورد کشتی های غیر جنگی اعم از داخلی و خارجی ، رسیدگی به جرایم ارتكابی در آب های ساحلی ایران ، در شرایط فعلی داخل در صلاحیت محاکم ایرانی است .</p> <p>(آزمون آزاد ۱۳۷۴)</p>
<p>نکته ۷- اگر یک آلمانی در ایران به قصد قتل یک تبعه ی اتریشی سلاحی تهیه نماید و پس از عزیمت به ترکیه مبادرت به قتل او نماید ، ایران صلاحیت تعقیب و مجازات او را به اتهام قتل عمدی ندارد .</p> <p>(آزمون سراسری ۱۳۸۵)</p>
<p>نکته ۸- در موردی که یک نفر از داخل خاک یکی از کشورهای همسایه ی ایران با شلیک گلوله شخصی را در خاک ایران به قتل برساند ، محل وقوع جرم ایران است .</p> <p>(آزمون قضاوت ۱۳۷۹)</p>

نکته ۹ - تبعه ی یک کشور خارجی که در قلمرو و کشوری خارجی مرتکب جعل نوشته رسمی رئیس قوه قضائیه می شود و بر طبق مقررات به ایران مسترد می شود ، طبق اصل واقعی بودن صلاحیت قوانین کیفری ایران قابل مجازات است.

(آزمون قضاوت ۱۳۷۹)

نکته ۱۰ - اگر جرمی در کشتی مسافربری فرانسوی که در اجاره دولت جمهوری اسلامی است ارتکاب یابد ، رسیدگی به آن در صلاحیت دادگاه های ایران است .

(آزمون سراسری ۱۳۷۵)

نکته ۱۱ - سیستم جهانی صلاحیت قانون و قاضی محل بازداشت مجرم را بدون در نظر گرفتن تابعیت وی یا تابعیت قربانی جرم مورد تایید قرار می دهد .

(آزمون سردفتری ۱۳۸۰)

نکته ۱۲ - اگر شخصی در خارج از کشور به اتهام ارتکاب قتل عمدی به ۲۰ سال حبس محکوم شده و پس از گذراندن مدت محکومیت در ایران یافت شود قانوناً ، دادگاه به تقاضای اولیاء دم حکم قصاص را صادر می کند .

(آزمون سراسری ۱۳۷۴)

نکته ۱۳ - رسیدگی به جرم واقع شده علیه تبعه ی ایران در داخل هوپیمای خارجی طبق قانون ایران ، صورت می گیرد .

(آزمون وکالت ۱۳۹۱)

نکته ۱۴ - اگر یک ایرانی در خارج از ایران مرتکب جرمی شود و در دادگاه محل وقوع جرم محاکمه شود ، در دادگاه های کیفری ایران ، به شرط آنکه جرم ارتکابی از تعزیرات غیر منصوص شرعی باشد قابل محاکمه ی مجدد نیست .

(آزمون وکالت ۱۳۹۲)

نکته ۱۵ - یک ایرانی در ترکیه توسط تبعه ی ترکیه مورد ضرب و جرح واقع می شود . بعد از چند ماه که ضارب در ایران حضور می یابد ، تبعه ی ایرانی از ایشان شکایت می کند . در این فرض به شرط جرم بودن عمل در محل وقوع جرم و عدم محاکمه یا تبرئه ، مطابق قوانین ایران قابل رسیدگی است .

(آزمون قضاوت ۱۳۹۲)

نکته ۱۶ - هرگاه یک ایرانی در فرانسه مرتکب جرم جاسوسی علیه منافع جمهوری اسلامی ایران و فرانسه ، به نفع آمریکا گردد و در دادگاه های کیفری فرانسه محاکمه و حکم محکومیت

وی صادر شود، دادگاه های ایران در مورد وی در تعیین مجازات های تعزیری ، میزان محکومیت اجرا شده را محاسبه می کنند .

(آزمون قضاوت ۱۳۹۲)

نکته ۱۷ - مجرمیت متقابل در اصل صلاحیت مبتنی بر تابعیت بزه دیده در جرایم مستوجب مجازات تعزیرات غیر منصوص شرعی اعمال می شود .

(آزمون قضاوت ۱۳۹۳)

نکته ۱۸ - مصونیت نمایندگان سیاسی در محل ماموریت موجب معافیت آنان از تعقیب و محاکمه است .

(آزمون قضاوت ۱۳۷۷)

نکته ۱۹ - هر جرمی که اتباع بیگانه که در خدمت دولت جمهوری اسلامی ایران به مناسبت شغل و وظیفه ی خود در خارج از کشور مرتکب شوند ، طبق قوانین جزایی جمهوری اسلامی ایران مجازات می گردند .

(آزمون قضاوت ۱۳۷۷)

نکته ۲۰ - اگر تبعه ی ایران در خارج از کشور مرتکب سرقت شده و در ایران دستگیر شود ، در دادگاههای ایران محاکمه و برابر قانون جزای ایران مجازات می شود .

(آزمون قضاوت ۱۳۷۸)

نکته ۲۱ - کسی که اسناد تعهد آور بانکی را در خارج از کشور جعل نماید و سپس در ایران دستگیر شود ، در ایران محاکمه و مطابق قانون جزای ایران مجازات می شود .

(آزمون قضاوت ۱۳۷۸)

نکته ۲۲ - اگر تاجر ژاپنی در ارسال کالا به طرف ایرانی تقلب نماید و جنس نامرغوب بفروشد و بعداً در ایران دستگیر گردد ، در ایران محاکمه و برابر قانون جزای ایران مجازات می شود .

(آزمون قضاوت ۱۳۷۸)

نکته ۲۳ - تبعه ی خارجه که در خدمت دولت جمهوری اسلامی ایران و در خارج از کشور مرتکب جرمی شود در موارد وقوع جرم به سبب شغل و وظیفه بر طبق قوانین ایران قابل مجازات است .

(آزمون قضاوت ۱۳۷۹)

نکته ۲۴ - اگر نماینده ی مجلس شورای اسلامی مرتکب جرم کلاهبرداری شود قابل تعقیب و مجازات در مراجع قضایی عمومی است .

(آزمون آزاد ۱۳۷۹)

نکته ۲۵ - در نظام کیفری ایران اگر یک ایرانی در خارج از ایران مورد کلاهبرداری قرار گیرد ، در صورت یافت شدن (طرف مقابل او در ایران) دادگاه های ایران صالح به رسیدگی هستند و اگر (طرف مقابل او) در کشور محل وقوع جرم مجازات نشده باشد ، دادگاه های ایران صالح به رسیدگی اند .

(آزمون وکالت ۱۳۸۹)

فصل سوم - قلمرو اجرای قوانین جزائی در زمان

ماده ۱۰- در مقررات و نظامات دولتی مجازات و اقدام تأمینی و تربیتی باید به موجب قانونی باشد که قبل از وقوع جرم مقرر شده است و مرتکب هیچ رفتاری اعم از فعل یا ترک فعل را نمی توان به موجب قانون مؤخر به مجازات یا اقدامات تأمینی و تربیتی محکوم کرد لکن چنانچه پس از وقوع جرم، قانونی مبنی بر تخفیف یا عدم اجرای مجازات یا اقدام تأمینی و تربیتی یا از جهاتی مساعدتر به حال مرتکب وضع شود نسبت به جرائم سابق بوضع آن قانون تا صدور حکم قطعی، مؤثر است. هرگاه به موجب قانون سابق، حکم قطعی لازم الاجراء صادر شده باشد به ترتیب زیر عمل میشود:

الف- اگر رفتاری که در گذشته جرم بوده است به موجب قانون لاحق جرم شناخته نشود، حکم قطعی اجراء نمی شود و اگر در جریان اجراء باشد اجرای آن موقوف میشود. در این موارد و همچنین در موردی که حکم قبلاً اجراء شده است هیچگونه اثر کیفری بر آن مترتب نیست.

ب- اگر مجازات جرمی به موجب قانون لاحق، تخفیف یابد، قاضی اجرای احکام موظف است قبل از شروع به اجراء یا در حین اجراء از دادگاه صادرکننده حکم قطعی، اصلاح آن را طبق قانون جدید تقاضا کند. محکوم نیز میتواند از دادگاه صادرکننده حکم، تخفیف مجازات را تقاضا نماید. دادگاه صادرکننده حکم با لحاظ قانون لاحق، مجازات قبلی را تخفیف می دهد. مقررات این بند در مورد اقدامات تأمینی و تربیتی که در مورد اطفال بزهکار اجراء میشود نیز جاری است. در این صورت ولی یا سرپرست وی نیز میتواند تخفیف اقدام تأمینی و تربیتی را تقاضا نماید.